

S. Sayısı : 181

Amortisman sandığı hakkında kanun lâiyhası ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (I/140)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6.1161

25-IV-1935

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Amortisman sandığı teşkili hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18-4-1935 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

İ. İnönü

Esbabı mucibe lâiyhası

Devlet kredisinin başlıca miyarı telâkki edilen Devlet tahvilleri piyasası hemen hiç bir memlekette kendi haline bırakılmış değildir.

Bu piyasanın kontrolsüz kalması ispekülâtif muamelelerin ve bazı arazi ve istisnâî ahval ve şeraitin tesirile tahvilât kıymetlerinde zaman zaman temevvüçler vukua gelmesine sebebiyet verebilir. Hakikî ve tabîî sebeblere istinad etmeyen bu temevvüçlerin hem Devlet itibarını ve hem de Devlet istikrazlarına paralarını yatırmış olan tasarruf erbabını müteessir etmesi tabiidir. Bir çok memleketlerde zamanında piyasaya müdahale edebilmek ve bu gibi ahvalin önüne geçebilmek için Maliye vekâleti emrine hususî (fond) ler verilmektedir.

Bazı memleketlerde ise Devlet borçlarının sureti muntazamada ve en müsaid şekillerde ifasını temin edebilmek maksadile idaresi müstakil (autonome) amortisman sandıkları vücade getirilmiş ve bir kısım Devlet varidatı bu sandıklara sureti daimede tahsis edilmiştir.

İşte bu amortisman sandığı vücade getirilmesi hakkında merbut kanun lâiyhası projesi bizde mevcud olan bir boşluğu doldurmak maksadile tanzim edilmiştir. Bu projenin iki hedefi vardır. Birisi Devlet tahvilleri piyasasının tanzimi için icabında müdahalelerde bulunmak ve diğeri de Devlet bütçesine her sene vaz edilen taksitlerle yapılan normal itfa haricinde olarak müsaid ahval ve şeraitten istifade ederek fevkalâde itfalarla Devlet borçlarını hafifletmek ve mümkün mertebe süratle ödemek.

Bu muamelelerin çok salim ve muntazam bir şekilde cereyanını temin maksadile sandık umurunun tedviri, Maliye vekâletinin murakabesi altında olmak üzere bir idare heyetine bırakılmış ve bu idare heyetinin de Cümhuriyet Merkez bankası müdürü umumisile, banka meclisi idare azası meyanından Maliye vekâletince seçilecek iki azadan müteşekkil olması derpiş edilmiştir. Bu suretle Merkez bankası ile Hazinesinin alâka ve menfaat itibarile mütesanid buldukları Devlet kredisi sahasında tabîî ve lüzumlu rollerini müşterek bir siyaset ve hattı hareket takib ederek ifa etmeleri teshil edilmiş olacaktır.

Lâiyhada sandık sermayesi şimdilik beş milyon lira olarak tahdid ve bu sermayenin hangi karşılıklarla temin edileceği tayin ve tasrih edilmistir.

Sandık heyeti idaresinin vazifesini ne şekilde ifa edeceği bu heyet tarafından bilâhare tanzim edilerek Maliye vekâletinin tasvibine arz edilecek bir talimatname ile tesbit ve tayin edilecektir.

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye encümeni

Karar No. 37

Esas No. 1/140

6 - V - 1935

Yüksek Reisliğe

Amortisman sandığı teşkili hakkında Maliye vekâletince tanzim edilip İcra Vekilleri Heyeti tarafından 18 - IV - 1935 tarihinde Yüksek Kamutaya arzı kararlaştırılan kanun lâyihası Encümenimize havale buyurulmuş olmakla okundu :

Tahvilât piyasasının kontrolsuz kalması, bazı ahvalin tesirile tahvilât kıymetlerinde zaman, zaman temevvüçler vukua gelmesine sebebiyet verebileceği ve hakikî ve tabîi sebeblere istinat etmiyen bu temevvüçlerin hem Devlet itibarını ve hem de Devlet istikrazlarına paralarını yatırmış olan tasarruf erbabını mütesir edeceği cihetle bu gibi ahvalin önüne geçilebilmek üzere bu lâyihamın tanzimine lüzum görüldüğü Maliye vekâletinin bağlı tezkeresi suretinden anlaşılmiştir.

Maliye vekâleti müsteşarı Faik Baysal hazır olduğu halde Encümenimizce bu lâyiha tetkik olunarak konuşuldu.

Hükûmetin esbabı mucibesine esas itibarile iştirak edilerek bu kanunun tedvini lüzumunda Encümenimizce kanaat hâsıl olmuştur. Yalnız lâyihamın üçüncü maddesinde mevzubahs müesseselerin tahvil satışlarının alelittlak amortisman sandığı idare heyetinin muvafakatının istihsaline bağlanması, bu müesseseler için bir takım zararlar tevhit etmek ihtimallerini tazammun ettiği cihetle bu maddenin mutlak bırakılması Encümenimizce muvafık görülmediğinden üçüncü madde, tahvillerini satmak isteyen müesseselerin satış şartlarını Maliye vekâleti ve amortisman sandığı idare heyeti ile birlikte kararlaştırılması lâzımgeleceği tarzında tadil edil-

miştir.

Amortisman sandığı sermayesi Devlet parası olduğu gibi yapacağı hizmette Devlet bütçesine dahil Nakid işleri müdüriyetinin yapmakta olduğu hizmetin fevkalâde kısmını teşkil etmesine göre hesaplarının neticede bir kontrole tâbi tutulması zarurî görülmüştür. Ancak bu hesapların alenî bir kontrole tâbi bulunan umumî hesabı katilere bağlanması da mahzurlu görüldüğünden bu kontrol vazifesi mahremiyetini muhafaza maksadile Divanı muhasebat Birinci reisi ile Divan daire reislerinden diğer bir zatten teşkil edilen bir komisyona verilmiştir.

Cümhuriyet merkez bankası esasen Hükûmetin sandıkkârlığını yapmak vazifesiyle mükellef ve bu hizmetleri için Devletten mukabil rızaları almakta olmasına mebni Sandık idare heyetini teşkil eden reis ve azaya ücret itası doğru olamayacağından dokuzuncu maddede bu işler için ücret verilemeyeceği gösterilmiş ve şu kadar ki mubayaa ve satış işlerine mukabil usul ve teamülüne göre bankaya bir komisyon verilmesi teeviz olunmuştur.

Lâyiha bu suretle tadil ve noksanlar ikmal olunarak Yüksek Reisliğe sunulur.

Mal. En. Rs.	M. M. N. Kâ	Kâtib
Gümüşane	Çankırı	Çankırı
H. F. Ataç	M. Önsay	M. Önsay
Bursa	Çankırı	Diyarbakir
Dr. Galib Kahraman	S. Çölgeçen	Huriye Önis
Diyarbakir	Erzurum	Kars
Kayseri	Zülfü Tiğrel	T. Uzer
Ö. Küntay	A. H. Arga	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 104

Esas No. 1/140

10 - VI - 1935

Yüksek Reisliğe

Amortisman sandığı teşkiline dair olub Başve-kâletin 25 - IV - 1935 tarih ve 6/1161 sayılı tez-keresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası encümenimize verilmiş olmakla Maliye vekâleti müsteşarı Faik Baysal bulunduğu halde okundu ve konuşuldu.

Devlet tahvilleri piyasasının kontrolsüz bı-rakılması bazı ahval ve şeraitin tesirile tahvillerin kıymetinde zaman, zaman temevvüçler vukuuna sebebiyet verdiği ve tabii ve hakikî sebeblere istinad etmeyen bu temevvüçlerin hem Devlet itibarını ve hem de tasarruf erbabını müteessir etmekte olduğunu göz önüne alan Hükûmetin bu mahzurları kaldırmak maksadile bu lâyihası ha-zırladığı anlaşılmaktadır. Bu mülâhazaları varid gören encümenimiz böyle bir tedbir alınmasını faydeli görmüş ve kanun lâyihasını esas itibarile ihtiyaca uygun bulmuştur. Ancak 3 ncü madde bazı daire ve müesseseler için konulması dü-şünülen kayıtlar etrafında uzun uzadıya tetki-kat yapmış ve bu kayıtları, biri mevcut tahvil-leri bildirmek ve diğeri de satış için amortisman sandığı idare heyetinin muvafakatini almak mecburiyeti olmak üzere iki kısma ayırmayı ve bun-ların her birini ayrı ayrı mütalea ederek gereken hükümleri koymayı muvafık bulmuştur.

A) Devlet kredisile doğrudan doğruya alâka-dar olan Devlet tahvillerinin piyasasını muvaffa-yetle idare edebilmek için amortisman sandığı idare heyetinin nerede ne miktar tahvil mevcut olduğunu bilmesi lâzımdır ve buna ihtiyaç var-dır. Binaenaleyh mevcut tahvillerini bildirmek mecburiyetinin yalnız mülhak ve hususî bütçe ile idare edilen müesseselerle bunlara bağlı sandıklara hasredilmesi temini maksada gay-rikâfi bulunmuş ve bu mecburiyetin bütün ban-kalara teşmili zarurî görülmüştür.

B) Elinde tahvil bulunan devair ve mües-seseler bu tahvillerini amortisman sandığının

malûmatı ve muvafakati olmadan satmağa kı-ryam ettikleri takdirde tahvilât piyasasının ida-resi güçleşecek ve binnetice bu teşekkülden beklenen faydanın alınması mümkün olamı-yacaktır. Bu mahzuru ortadan kaldırmak için lâyihasa satış için muvafakat alınması hak-kında bir kayid konmasına zaruret olduğuna ve bu kaydın tahvil sahiblerinin menfaatlerini korumak noktasından da faydalı bulunduğuna kani olan encümenimiz, sermayesinde Devletin iştiraki bulunan veya hususî bir hükümle Dev-letece bir menfaat temin edilmiş olan bankala-rın da bu mecburiyete tâbi tutulmasını lüzum-lu görmüş ve 3 ncü madde bu esaslara göre tadil edilmiştir. 6 ncü madde, amortisman san-dığında bulunan tahvillerin gelirlerinin 5 mil-yon liralık sermayeye ilâvesini daha vazih bir surette ifade edecek şekilde tadil edilmiştir.

Cümhuriyet merkez bankasının Amortisman sandığı için yapacağı mübayaa ve satış için usul ve teamülüne göre bir komisyon alması tabii bulunduğu cihetle bunun için lâyihasa ayrıca bir hüküm konmasına mahal görülme-miş ve 9 ncü maddede buna dair olan fıkra kaldırılmış ve diğer maddeler Maliye encüme-ninin tadili veçhile kabul edilmiştir.

Müstacelen müzakere edilmek dileğile Umu-mî heyetin tasvibine konmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Reis	Reis V.	M. M.	
Burdur	Isparta	Trabzon	
<i>M. Şeref Özkan Mükerrerem Ünsal</i>			
Kâtib			
İstanbul	Çorum	Diyarbakır	
<i>F. Öymen</i>	<i>M. Cantekin</i>	<i>R. Bekit</i>	
İzmir	Kayseri	Manisa	Muş
<i>H. Çakır</i>	<i>N. Kerven</i>	<i>T. Türkoğlu</i>	<i>Ş. Çiloğlu</i>
Tokad	Erzurum	Balıkesir	
<i>S. Genca</i>	<i>A. Akyürek</i>	<i>E. Adakan</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Amortisman sandığı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Maliye vekâletinin kontrolü altında olmak ve Cümhuriyet Merkez bankası müdürü umumisi ile bu bankanın Meclisi idare azaları meyanında Maliyece seçilecek iki kişiden mürekkep bir heyet tarafından idare edilmek üzere bir Amortisman sandığı teşkil edilmiştir.

MADDE 2 — Sandığı idare edecek olan heyetin vazifesi dahilî ve haricî Devlet borçlarına aid tahvilleri mubayaa etmek ve bunların piyasasını tanzim için icab eden müdahaleleri yapmaktır.

Heyetin tahvil alım ve satımına müteallik kararları Maliye vekâletinin tasvibile icra olunur.

MADDE 3 — Mülhak ve hususî bütçe ile idare edilen müesseselerle bunlara bağlı sandıklarda mevcut Devlet tahvillerinin miktarı Amortisman sandığı idare heyetine bildirilir ve bunlar ancak sandık idare heyetinin muvafakatine satılabilir. Hususî bir hükümle Devletçe bir menfaat temin edilen bankalar dahi bu hükme dahildir.

Bu tahvillerin döviz gelirleri hariçte bırakılmaz.

MADDE 4 — Amortisman sandığına beş milyon liraya kadar sermaye vermeğe Maliye vekâleti mezundur. Bu sermayenin karşılıkları şunlardır:

- a) Bütçelerin varidat fazlaları,
- b) Devlet tahvilâtının müruru zamana uğrayıp kupon ve amortisman bedelleri,
- c) 2243 numaralı kanunun 17 nci maddesi mucibince Devlete intikal edecek mebaligle ayniyat bedelleri,
- d) 2308 numaralı kanun mucibince müruru zamana uğrayıp Devlete intikal edecek olan faiz, temettü ve ikramiyelerle şirketlere aid hisse senedleri ve tahviller bedelleri.

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Amortisman sandığı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Sandığı idare edecek olan Heyetin vazifesi dahilî ve haricî Devlet borçlarına aid tahvilleri mubayaa etmek ve bunların piyasasını tanzim için icabeden malî ve iktisadî müdahaleleri yapmaktır.

Heyetin tahvil alım ve satımına müteallik kararları Maliye vekâletinin tasvibile icra olunur.

MADDE 3 — Mülhak ve hususî bütçe ile idare edilen müesseselerde ve bunlara bağlı sandıklarda ve hususî bir hüküm ile Devletçe kendilerine bir menfaat temin edilen bankalarda mevcut Devlet tahvillerinin miktarı amortisman sandığı idare heyetine bildirilir.

Bu müesseseler, tahvil satmak istedikleri takdirde önce amortisman sandığına müracaat ederek Maliye vekâleti ve sandık idare heyeti ile alâkalı müessese vekili müştereken tahvillerin satış şartlarını kararlaştırırlar.

Amortisman sandığı, yukarıda gösterilen müesseselerin ellerindeki tahvillerin kupon bedellerine taallük eden döviz hesapları ile de hususî hükümlerine göre alâkalıdır.

MADDE 4 — Amortisman sandığına beş milyon liraya kadar sermaye vermeğe Maliye vekâleti mezundur. Bu sermayenin karşılıkları şunlardır

- A - Umumî bütçelerin varidat fazlaları,
- B - Aynen kabul edilmiştir.
- C - Aynen kabul edilmiştir.
- D - Aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Amortisman sandığı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Aynen kabul.

MADDE 2 — Maliye encümeninin maddesi aynen.

MADDE 3 — Mülhak ve hususî bütçe ile idare edilen müesseseler ve bunlara bağlı sandıklar ve bütün bankalar sahib oldukları Devlet tahvillerinin mikdarını Amortisman sandığı idare heyetine bildirilir.

Sermayesinde Devletin iştiraki bulunan veya hususî bir hükümle Devletce bir menfaat temin edilmiş olan bankalarla mülhak ve hususî bütçe ile idare edilen müesseseler ve bunlara bağlı sandıklar sahib oldukları Devlet tahvillerini satmak istedikleri takdirde önce amortisman sandığına müracaat ederek Maliye vekâleti ve sandık idare heyetile alâkalı müessese vekili müştereken tahvillerin satış şartlarını kararlaştırırlar. Amortisman sandığı yukarıda gösterilen müesseselerin ellerindeki tahvillerin kupon bedellerine taallûk eden döviz hesapları ile de hususî hükümlerine göre alâkalıdır.

MADDE 4 — Maliye encümenin maddesi aynen.

Hü.

MADDE 5 — 2243 numaralı kanunun 17 nci maddesi mucibince Cumhuriyet Merkez bankasına tevdi edilen ve edilecek olan mevduat, emanat ve matlubatın bu bankada muhafaza müddeti tevdi tarihinden itibaren iki sene olacaktır.

MADDE 6 — Sandık; portföyünde bulunan tahvillerin gelirlerini de tahvil mubayaasına tahsis edecektir.

MADDE 7 — Sandığın bu kanunla mezun kılıldığı işlerin sureti ifası Maliye vekâletinin tasvibine iktiran etmek şartile heyeti idarece tanzim kılmacak bir talimatname ile tayin olunur.

MADDE 8 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

MADDE 9 — Bu kanunun tatbikına Maliye vekili memurdur.

18 - IV - 1935

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Ş. Kaya	F. Ağralı
ME. V.	Na. V.	İk. V.
Ab. Özmen	A. Çetinkaya	Celâl Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. Refik Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmek

Mal. E.

MADDE 5 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Amortisman sandığında bulunan tahvillerin gelirleri, dördüncü maddede gösterilen beş milyon liralık sermayeye zammedilerek tahvil mubayaasına tahsis olunur.

MADDE 7 — Amortisman sandığı hesapları, bütçede nâzım hesaplarda açılacak bir maddede gösterilir.

MADDE 8 — Amortisman sandığının hesap neticeleri, her sene Divanı muhasebat birinci reisi ile Divan daire reislerinden en kıdemli olan bir aza tarafından müştereken tetkik olunarak karara bağlanır.

MADDE 9 — Cumhuriyet merkez bankasına, yapacağı mubayaa ve satış işleri için usul ve teamülüne göre komisyon verilebilir. Fakat sandık idare heyetini teşkil eden reis ve azalara sandık hesabına ayrıca ücret ve hakkı huzur namile bir şey verilmez.

MADDE 10 — Amortisman sandığının bu kanunla mezun kılıldığı işler, sandık idare heyetince tanzim ve Maliye vekili tarafından tasvib olunacak usullre göre yürütülür.

MADDE 11 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

MADDE 12 — Bu kanunun tatbikına Maliye vekili memurdur.

B. E.

MADDE 5 — Aynen kabul.

MADDE 6 — Amortisman sandığında bulunan tahvillerin gelirleri 5 milyon liralık sermayeye ilâve olunur.

MADDE 7 — Maliye encümeninin 7 inci maddesi aynen.

MADDE 8 — Maliye encümeninin 8 inci maddesi aynen.

MADDE 9 — İdare heyetini teşkil eden reis ve azalara sandığa aid hizmetlerinden dolayı ayrıca ücret ve hakkı huzur vesaire namile bir şey verilmez.

MADDE 10 — Maliye encümeninin maddesi aynen.

MADDE 11 — Maliye encümeninin maddesi aynen.

MADDE 12 — Maliye encümeninin maddesi aynen.